מנין לכל הדמים שטעונים [ח] מתן דם ליסוד ת"ל ודם זבחיך ישפך נפקא ליה מדרבי דתניא רבי אומר והנשאר בדם ימצה שאין ת"ל בדם [ב] ומה ת"ל בדם לפי שלא למדנו אלא לניתנין מתן ד' שטעונין מתן דמים ליסוד, שאר דמים מנין ת"ל [ג] (והנשאר) בדם (ימצה שאין ת"ל בדם ומה ת"ל בדם) לימד על כל הדמים שטעונין מתן דמים ליסוד; ואכתי להכי הוא דאתא, מיבעי ליה לכדתניא מנין לניתנין בזריקה שנתנן [ד] בשפיכה שיצא ת"ל ודם זבחיך ישפך סבר לה כר' עקיבא דאמר לא זריקה בכלל שפיכה ולא שפיכה בכלל זריקה דתנן בירך ברכת הפסח פטר את של זבח, של זבח לא פטר את הפסח דברי רבי ישמעאל, רבי עקיבא אומר [א] לא זו פוטרת זו ולא זו פוטרת זו אכתי להכי הוא דאתא, מיבעי ליה לכדתניא ר' ישמעאל אומר מתוך שנאמר אך בכור שור או בכור כשב או בכור עז וגו' למדנו לבכור שטעון מתן דמים ואימורים לגבי מזבח, מעשר ופסח מנין? תלמוד לומר ודם זבחיך ישפך סבר לה כר' יוסי הגלילי דתניא רבי יוסי הגלילי אומר דמו לא נאמר אלא דמם, חלבו לא נאמר אלא חלבם לימד על בכור מעשר ופסח [ה] שטעון מתן דמים ואימורין לגבי מזבח [ו] ורבי ישמעאל האי קרא מפיק ליה להכי ומפיק ליה להכי? תרי תנאי אליבא דרבי ישמעאל, בשלמא לרבי ישמעאל דמוקים [ז] (לה) כוליה בבכור היינו דכתיב ובשרם יהיה לך אלא לרבי יוסי (א) דמוקי ליה נמי במעשר ופסח, מעשר ופסח בעלים אכלי ליה, מאי ובשרם יהיה לך? אחד תם ואחד בעל מום לימד

ויקרא ה

במדבר יח

שם

רש"י

מנין · שכל הדמים של כל הקרבנות שטעונים מתן דם ליסוד אם נשאר מן הדם בכלי לאחר שזורק שתי מתנותיו שצריך לשופכו ליסוד ואע"פ שלא נאמר שפיכת שירים אלא בחטאת : **והנשאר בדם וגו'** · בחטאת העוף כתיב, והנשאר ימצה הוה ליה למכתב : **ומה תלמוד לומר בדם כו' אלא על הניתנין מתן ארבע** · היינו חטאת שטעונה ארבע מתנות על ארבע קרנות ובחטאת כתיבי שירים לשפיכה : **לימד על כל הדמים** · שנשאר בהן כלום לאחר עיקר זריקתן שישפך הנשאר ליסוד : **מנין לניתנין בזריקה** · כל הדמים [ח] שכתב בהן זריקה כגון עולה ושלמים ואשם דכתיב בהו וזרקו ובכור דכתיב ביה ואת דמם תזרוק (במדבר יח) וכל זריקה מרחוק משמע שזורק מן הכלי למזבח למרחוק : **שפיכה** · עומד אצל היסוד ושופך : **ודם זבחיך ישפך** · כל זבחים במשמע: **בירך ברכת הפסח פטר את של זבח** · חגיגת ארבעה עשר שבאה עם הפסח כשהחבורה מרובה ושנינו בתוספתא דפסחים : על הפסח הוא אומר ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו לאכול [ט] הפסח ועל הזבח הוא אומר אשר קדשנו במצותיו וצונו לאכול את הזבח ואם בירך על הפסח פטר את הזבח : [י] **על הזבח לא פטר את הפסח** · וקס"ד ובפסחים נמי הכי מפרש דקסבר רבי ישמעאל זריקה בכלל שפיכה [יא] כדאמר לעיל מנין לניתנין בזריקה (שניתנין) בשפיכה יצא הלכך מתן דם שלמים שכתב בה זריקה בכלל מתן דם פסח שכתב בה שפיכה כדאמרינן לקמן וכי בירך על הפסח פטר את הזבח שהזבח בכלל פסח אבל בירך על הזבח לא פטר את הפסח שלא מצינו לניתנין בשפיכה שכשרין בזריקה הלכך אין פסח בכלל שלמים : **ר' עקיבא אומר אין זו פוטרת את זו** · דלית ליה [יב] לניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה יצא דהא דפסח בשפיכה מודם זבחיך ישפך נפקא לן לקמן ותרתי לא דרשת מיניה ולקמן פריך לרבי ישמעאל היכי [יג] דרשת ליה להכי ולהכי ותנא דברייתא קמייתא סבר לה כרבי עקיבא בהא דאין זריקה בכלל שפיכה אבל בפסח בשפיכה לא סבירא ליה כוותיה דהא לא מייתר ליה קרא דמיבעיא ליה לכל הניתנין [יד] במזבח החיצון שנתנן במתנה אחת כיפר והכי אמרינן במשנתין : **סבר לה כרבי יוסי הגלילי** · דאמר פסח בזריקה ונפקא ליה (ב) מאת דמם [טו] דלא כתיב דמו דליקו אבכור לחודיה : **ור' ישמעאל האי קרא** · ודם זבחיך ישפך: **מפיק ליה להכי ולהכי** · בתמיה דריש ליה לניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה, דעל כרחך כר"ע לא אתיא דאם כן אמאי אין פסח פוטר את הזבח הואיל ושלמים בכלל פסח ואי נמי סבירא ליה לר' עקיבא פסח בזריקה כר' יוסי הגלילי כל שכן דשניהם פוטרין זה את זה קדריש [טז] (להו) תו לפסח דבשפיכה: **תרי תנאי אליבא דר' ישמעאל** · דמאן דיליף ליה לפסח בשפיכה לית ליה פסח פוטר את הזבח ולא פליג רבי ישמעאל אדר' עקיבא בהאי [יז] וכיון דפסח בשפיכה מהאי קרא יליף, תו לית לן למילף מינה ניתנין בזריקה כשרים בשפיכה ולמאן דאית ליה פלוגתא, לית ליה פסח בשפיכה אלא בזריקה כשלמים ומיהו פסח עיקר וזבח טפל לו הלכך אין זבח פוטרו לפסח אבל פסח פוטר את הזבח ובפסחים ירושלמי האי טעמא [יח] אמר בה: **בשלמא לרבי ישמעאל** · דמפיק מתן פסח מודם זבחיך ישפך והאי לשון רבים דדמם וחלבם כוליה בבכור מוקי לה [יט] (בשור) וכשב ועז הוא דנקט לשון רבים (והאי) (דקאי) לשון רבים דבשרם יהיה לך דסמיך ליה אבכור שור ובכור כשב ובכור עז : **אלא לרבי יוסי הגלילי** · דאית ליה [כ] בכור לשון יחיד וקרא דנקט לשון רבים משום מעשר ופסח נקט לה, ומעשר ופסח פשיטא לן שאינה מתנה לכהן אלא בעלים אכלי ליה : **מאי ובשרם** · דקא"ל רחמנא לאהרן: **ומשני אחד תם ואחד בעל מום** · כלומר לעולם לשון רבים דנקט קרא קמא להו [כא] אתרי (לבכורות קאי), דכוון בלשון חד בכור מפיק להו ודמם [כב] וחלבם לרבות מעשר ופסח ולשון רבים דבשרם אבכור קאי ולא אשלשה מיני בכור דקרא דחימא דחלבם ודמם נמי עלייהו קאי אלא אבכור דחד מינה נמי שייך למימר ובשרם תם ובעל מום :

תוספות

כן ולמטה מנא לן אם לא מודם זבחיך ישפך אלמא דבית הלל נמי דרשי ליה ומיהו יש לדחות [כג] ונראה לי (תוספות) דשאר זבחים [כד] ידע מדלא שנה בהן לעכב אבל חטאת לא כשיר מטעמא דלא שנה אלא פשיטא ליה [כה] דנגמר חטאת חיצון מחטאת פנימי לעכב אי לא אשכחן בעלמא דמלינן למיגמר מיניה [כו] דמתנה אחת כיפר א"כ על כרחך לב"ש בעי הכא מנין דנגמר מחטאת דבעי שתי מתנות אע"ג דחטאת חמירא גילוי מילתא היא ללמוד סתום מן המפורש דאי לבית הלל מאי בעי מנין הא לא שנה לעכב ומהאי טעמא לא מצי למיבעי יהא [כז] כשרה בדיעבד בולא כלום דכפרה בכלי לא אשכחן: ברוך ע"כ :

מתן דם ליסוד ת"ל ודם זבחיך ישפך · אע"ג דלא כתיב יסוד מצינו שירים שנשפכין ליסוד דכתיב בחטאת ואת דמה ישפך אל יסוד המזבח : **תרי** תנאי ואליבא דרבי ישמעאל · דמאן דיליף ליה לפסח בשפיכה לית ליה פסח פוטר את הזבח ולא פליג ר' ישמעאל אדרבי עקיבא [כח] דכיון דפסח בשפיכה מהאי קרא תו לית לן למילף מיניה [כט] ניתנין בזריקה כשרין בשפיכה ומאן דאית ליה פלוגתא לית ליה פסח בשפיכה אלא בזריקה כשלמים ומיהו פסח עיקר וזבח טפל לו הלכך אין זבח פוטר לפסח אבל פסח פוטר זבח ובפסחים ירושלמי האי טעמא [ל] אמר בה כך פי' בקונט' ויש תימה מסוגיא דסוף ע"פ (פסחים קכא·) גבי בירך ברכת הפסח פטר את של זבח דקאמר עלה כשתימצי לומר לדברי ר' ישמעאל זריקה בכלל שפיכה ולא שפיכה בכלל זריקה ולדברי ר' עקיבא לא שפיכה בכלל זריקה ולא זריקה בכלל שפיכה אלמא ר' ישמעאל אית ליה תרתי דפסח [לא] בשפיכה וזריקה בכלל שפיכה ועוד קשה לפירוש הקונטרס [לב] מסוגיא דשמעתין דקאמר לעיל סבר לה כר' עקיבא ולא סבר לה כוותיה לגמרי דרבי עקיבא סבירא ליה דפסח בשפיכה ותנא דברייתא סבר [לג] בזריקה [א] ועוד מאי [לד] האי דפריך סבר כר"ע דאמר פסח בשפיכה הלא מאן דאמר פסח בשפיכה היינו מודם זבחיך ישפך דתניא ר' ישמעאל אומר כו' אם כן לא אייתר קרא למתנה אחת כיפר ע"כ [לה] ועוד קשה דאמר בפסחים פרק האשה (דף פח:) גבי חמשה שנתערבו עורות פסחיהם והא שלמים בזריקה ופסח בשפיכה ומשני מאי נפקא מינה והתניא מנין לניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה שיצא אלמא אית ליה תרתי דפסח בשפיכה וניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה שיצא ועוד מדקתני בברייתא מנין לניתנין בזריקה כו' מכלל דאיכא שפיכה ואי פסח בזריקה אם כן כולהו בזריקה [לו] [ב] נינהו [לז] [ועוד קשה הא אמרי' בספרי ר' יאשיה אומר קודש הם למה נאמר להביא את המעשר ואת הפסח שיטענו שפיכה אחת שלא שמענו להם בכל התורה כולה] ורבי יצחק אומר אין צריך שהרי כבר נאמר ודם זבחיך ישפך להביא את המעשר ואת הפסח שיטענו שפיכה ומה תלמוד לומר קודש הם להביא את המעשר [לח] שיטעון הקטר חלבים שלא מצינו בכל התורה כולה משמע דרבי יאשיה שפיכה [לט] דרבי יצחק קאמר ואע"ג דדריש ליה מקרא דכתיב גבי בכור [מ] בזריקה דלאו מדאתו מריבויא ולא כתבינהו בהדיא [מא] קדריש וכי פריך [התם אבא חנן למה נאמר ומה שאר קדשים שלא הושו במתן דמים הייט] דאתא למעוטי חטאת דבאצבע ונראה דרבי ישמעאל (דפסחים) קסבר דפסח בשפיכה מקרא אחרינא ולא מדם זבחיך וכי פריך הכא [ג] האי מיבעי ליה לכדתניא רבי ישמעאל אומר מתוך [מב] הוה מצי למימר דקסבר פסח בשפיכה מקרא אחרינא ולא מדם זבחיך אלא משום דאשכח ברייתא דרבי יוסי הגלילי נקטה ורבינו שמואל בשם רבינו שלמה פי' בענין אחר האי דערבי פסחים (דף קכא·) כשתימצי לומר לדברי רבי ישמעאל זריקה בכלל שפיכה כלומר מתוך דברי רבי ישמעאל תוכל

לימד

מסורת הש"ס

פסחים סט·

[פסחים קכא.]

שם

פסחים סה: לקמן נ:

[צ"ל שנתנן]

עין משפט נר מצוה

ה א מיי' פ"ב מהלכות פסה"מ הלכה ב :

[א מיי' פ"ח מהלכות תמין ומוס הלכה ז] :

ו ב מיי' פ"ה מהלכות מעה"ק הלכה ח :

ז ג מיי' שם הלכה יח :

[וע"ע תוספות סנהדרין ד' ד"ה כל]

שיטה מקובצת

א] מתן · עיין תוס' ד"ה [תן יסוד למזבח של עולה] (דף נ"א ע"ב): ב] ת"ל בדם אלא והנשאר ימצה: ג] שאר דמים מנין ת"ל בדם לימד (והשאר ל"ש) : ד] בשפיכה שיצא ת"ל כו' ישפך עיין [תוס'] סנהדרין (דף ד ע"א) [ד"ה כל] : ה] שטעונין מתן : ו] ורבי ישמעאל האי קרא כו' פי' הקונטרס ר"י דריש מיניה לניתנים בזריקה שניתנין בשפיכה כדאיתא בברייתא דלעיל דע"כ כר"י אתיא דאל"כ אמאן תרמיה דע"כ כר"ע כו' ולא נהירא משום דלא אתיא כר"ע נימא דאתיא כר"י דלמא לא אתיא לא כמר ולא כמר אלא תנא אחרינא הוא לכך נראה דהכי פריך כיון דדריש פסח בשפיכה מדם זבחיך ישפך ושמעינן ליה לר"י דאמר בירך על של פסח פטר של זבח וא"כ סבר דניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה יצא דאם לא יצא היכא פטר את הזבח והלא פסח בשפיכה וזבח בזריקה אלא ודאי ס"ל דיצא וא"כ היכא מפיק תרוייהו מדם זבחיך : ז] דמוקי ליה: ח] הדמים שכתוב : ט] לאכול את הפסח : י] מה"ד ואם בירך על הזבח : יא] כדאמרינן לעיל מנין לניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה שיצא הלכך מתן דם זבח שהוא שלמים שכתוב בו זריקה בכלל מתן דם פסח שכתוב בו שפיכה : יב] ניתנין בזריקה : יג] היכי דריש ליה להכי ולהכי כו' סבר ליה כר"ע כו' אבל בפסח · ס"א פליג עליה דר"ע דשפיכה לר"ע בפסח נפקא ליה מדם זבחיך ישפך ותנא דברייתא מפיק ליה מדם זבחיך לכל הניתנין כו' : יד] הניתנין על מזבח החיצון שנתנן מתנה אחת : טו] דמם תזרוק דלא : טז] וקדריש ליה: יז] בהאי דכיון דפסח : יח] טעמא אמרי בה : יט] לה ואשור וכשב ועז כו' רבים היינו דקאי נמי לשון רבים : כ] ליה דבכור לשון : כא] אמיני בכורות דקרא קאי : כב] וחלבם לעולם לרבות : כג] מתיבות ונראה לי עד סוף הדבור מוקף בחצי לבנה ותיבת

ותיבת תוספות נמחק : כד] זבחים ידענו מפילא: כה] ליה דניתמר חטאת: כו] מיניה דבמתנה אחת : כז] יהא כשר בדיעבד : כח] עקיבא בהא דכיון : כט] מיניה דניתנין : ל] טעמא אמרי בה כך פירש בקונטרס משמע דמאן דאית ליה הפסח פוטר של זבח לית ליה דפסח בשפיכה ומאן דאית ליה פסח בשפיכה לית ליה שניתנים בזריקה שניתנים בשפיכה יצא ויש : לא] בשפיכה ס"א וניתנים בזריקה שנתנם בשפיכה יצא ועוד דוחק לפ"ה דפי' דתנא דברייתא דלעיל ס"ל כר"ע כו' : לב] מסתיא ס"א דמסתיא דשמעתין וכו' לגמרי כר"ע משמע דסבירא ליה דפסח בשפיכה הלא מ"ד פסח כו' : לג] עי' בהשמטות בסוף המסכת: לד] מאי סבר הא דפריך דאי סברוהו' ותיבת ועוד כו' עד תיבות אחת כיפר בס"א אינו : לה] ע"כ הגה: לו] נינהו אם לא נאמר דאתי למעוטי חטאת דבאצבע לכך נראה דודאי מאן דאית ליה פסח בשפיכה סבר שפיר בניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה יצא ופסח בשפיכה לאו מודם זבחיך הם מפיק ליה אלא מקודש הם מפיק ליה כדדריש בספרי ר' יאשיה אומר קודש הם למה נאמר להביא את המעשר ואת הפסח שטעונין שפיכה אחת שלא שמענו להן בכל התורה כולה : ס"א אם לא נאמר דאתאי למעוטי חטאת דבאצבע ונראה דרבי ישמעאל דפסחים כו' עד וזבחיך · הגה ואיכא מאן דדריש מקודש הם דאמרינן בספרי ר' יאשיה כו' עד כל התורה כולה ר"י אומר כו' עד בהדיא קדריש עכ"ה וכי פריך הכא האי מבעיא ליה כו' : לז] מתיבות ועוד קשה עד תיבת ור' יצחק אומר ל"ש · לח] להביא את המעשר ואת הפסח הקטר : לט] שפיכה קאמר דומיא : מ] בכור דהוי בזריקה : מא] קדריש א"נ בכור נמי בשפיכה וזריקה האמורה בבכור למעוטי שלא יהא כחטאת דבאצבע והכי נמי איתא בתוספתא דזבחים דבבכור נמי בשפיכה ואין נראה זה הפירוש ודוחק גדול הוא לומר דפסח בשפיכה מדרשא שלא הביאו התלמוד ומתיבת וכי עד תיבת ונראה נמחק [והגה שהגיה מרש"ק ל"ש]:מב] מתוך וכו' תוה:

תיבה

הגהות צ"ק [א] [illegible]

הגהות הב"ח (א) גמ' אלא לרבי יוסי הגלילי דמוקי : (ב) רש"י ד"ה סבר וכו' מאת דמם :

נושא
לימודים דשפיכת
שירים של כל
הקרבנות הוי
ליסוד אע"פ [שלא]
כתיב אלא בחטאת

נושא
זריקה = מרחוק
שפיכה = מקרוב (דעומד
אצל היסוד ושופך)
מח' תנאים במי שניתנו
ונתן הנזרקים בשפיכה
והנשפכים בזריקה

נושא
מח' ר' ישמעאל ור' יוסי הגלילי·
מהו המקור למתן דמים ואימורים
לגבי מזבח של מעשר בהמה
וקרבן פסח

פסח - בשפיכה
זבח - בזריקה

* דם זבחיך ישפך
① פסח בשפיכה
② ניתנין בזריקה
שנתנן בשפיכה יצא

* במדבר יח:ח
וידבר ה' אל אהרן
ואני הנה נתתי
לך את משמרת
תרומותי לכל קדשי
בני ישראל לך
נתתים למשחה
ולבניך לחק עולם
יח:יח
ובשרם יהיה לך כחזה
התנופה וכשוק
הימין לך יהיה